

65
SK

FACTS

Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci

ISSN 1725-7085

Vaše právo na bezpečnú a zdravú prácu – rady pre mladých ľudí

Ak sa vám v práci stane úraz alebo si ublížite na zdraví, možno budete musieť s následkami žiť do konca života, a to je vážna vec. Tento informačný leták poskytuje informácie o vašich právach a povinnostiach. Osobitný informačný leták sa týka nebezpečenstiev, ktorých by ste sa mali vystríhať.

Kde je problém?

Podľa európskych štatistík je miera pracovných úrazov u mladých ľudí vo veku 18 – 24 rokov o 50 % vyššia než v akejkoľvek inej vekovej skupine. Tisíce mladých ľudí v Európe utrpia každý rok pracovný úraz či ochorenie. Tragédiou je, že niektorí pri tom prídu o život a niektorí dokonca neprežijú svoj prvý deň v práci. Iné choroby z povolania a ťažkosti, ako sú napríklad rakovina, bolesti chrbta či strata sluchu sa vyvíjajú pomaly postupom času. Väčšine týchto tragédií však možno predchádzať.

Ako mladí zamestnanci, ktorí nastupujú do práce a nie sú ešte fyzicky či psychicky úplne vyspelí, môžu byť vystavení väčšiemu riziku. Ak ste nedosiahli vek 18 rokov, zákon vám zakazuje výkon niektorých nebezpečných prác.

Navyše ste novoprijatým zamestnancom s takmer žiadnymi praktickými skúsenosťami a nevedomujete si zdravotné a bezpečnostné riziká, ktoré vás môžu na pracovisku ohrozovať. Nepoznáte povinnosti svojho zamestnávateľa a rovnako ani svoje práva a povinnosti. Schopnosť rozpoznať potenciálne hrozby a pracovať bezpečne si vyžaduje nielen zdravý úsudok, ale tiež pozorovacie schopnosti, odbornú prípravu a patričné skúsenosti. Máte právo spochybňovať veci, ktoré sa vám nezdajú bezpečné. Možno však nemáte dostatok odvahy, aby ste sa ozvali, možno sa prispôbíte existujúcim praktikám len preto, že chcete zamestnávateľovi a spolupracovníkom dokázať, že ste plní elánu a nebojíte sa.

Len štatistiky?

Sedemnástočné dievča, pracujúce počas školských prázdnin v pekárni, prišlo o časť prsta v pekárskom stroji. Pracovala len hodinu, keď jej stroj vtiahol ruku. Porucha bezpečnostného zariadenia bola nahlásená, ale nebola naplánovaná údržba. Dievča nebolo riadne vyškolené na prácu s týmto strojom a jej nadriadený nevedel o tom, že s týmto strojom pracuje.

Osemnástočný zamestnanec na stavenisku zomrel na následky zranení po tom, čo naňho zo žeriavu spadol náklad s hmotnosťou 750 kg z výšky 5 metrov. Organizácia nedbala na dodržiavanie bezpečnostných postupov pri práci, keď mladým zamestnancom nebola riadne pridelená práca a neboli ani dostatočne vyškolení.

Neprehliadnite

Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci, to nie je iba kopa hlúpych a nudných predpisov. Ide predovšetkým o zaručenie bezpečnosti a uchovanie vášho zdravia do budúcnosti, aby ste si mohli naplno vychutnávať svoj život. V práci by ste nemali riskovať ani zdravie ani svoje telo.

Okrem ochrany vašej vlastnej bezpečnosti potrebujete vedieť, ako pracovať, aby ste nevystavovali riziku svojich kolegov. Len si predstavte, ako by ste sa cítili, keby sa niečo tragické stalo vášmu spolupracovníkovi, a to práve kvôli niečomu, čo ste spôsobili, hoci by to ani nemusela byť vaša vina.

Preto potrebujete byť informovaný o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci, o tom, aké sú povinnosti vášho zamestnávateľa na účely vašej ochrany, čo by ste mali robiť vy sami a aké sú vaše práva.

Za vašu bezpečnosť zodpovedá váš nadriadený

Každý zamestnávateľ má právnu a morálnu povinnosť chrániť vás. Musí rozpoznať zdravotné a bezpečnostné nebezpečenstvá na pracovisku, vyhodnotiť riziká a zaviesť preventívne opatrenia. Nebezpečenstvo je čokoľvek, čo by mohlo spôsobiť ochorenie alebo zranenie. Riziko je pravdepodobnosť, že by k tomu mohlo dôjsť. Väčšina nehôd je dôsledkom zanedbania buď riadneho vyhodnotenia rizík, alebo prijatia opatrení na ich kontrolu. Medzi problémy patrí hluk, zaobchádzanie s chemikáliami, dvíhanie nákladov, zavádzanie káblov, celodenná sedavá práca za počítačom a dokonca i šikanovanie zo strany manažérov či spolupracovníkov. Zamestnávateľia sú tiež povinní poskytovať osobitnú ochranu skupinám zamestnancov, ktoré môžu byť

obzvlášť vystavené riziku, vrátane mladých ľudí. Napríklad jednou z povinností zamestnávateľa je poskytnúť vám prácu, ktorá zodpovedá vašim schopnostiam a zaistiť pre vás riadny odborný dohľad.

Osobitná ochrana, ak ešte nemáte 18 rokov

Ak ste ešte nedovršili osemnásť rok života, vzťahuje sa na vás zvláštna ochrana. Nemôžete vykonávať prácu, ktorá:

- prekračuje vaše fyzické či psychické schopnosti,
- vás vystavuje toxickým látkam,
- vás vystavuje škodlivému žiareniu,
- obsahuje zdravotné riziká vyplývajúce z vysokých teplôt, hluku či vibrácií,
- by mohla mať za následok nehodu, pretože nemáte dostatočné skúsenosti alebo nie ste náležite zaškolení, alebo nevenujete dostatočnú pozornosť otázkam bezpečnosti.

Ak ste už ukončili povinnú školskú dochádzku a nastúpili ste na odbornú prax, je potrebné, aby vám zamestnávateľ zabezpečil riadnu ochranu a kvalifikovaný dohľad nadriadeného.

Informačný leták „Ochrana mladých ľudí na pracovisku“ poskytuje podrobnejšie informácie o obmedzeniach v oblasti pracovných činností, veku a pracovnej doby. Rovnako poskytuje informácie o prísnych obmedzeniach vo veci „veku“ pri vykonávaní brigád počas prázdnin a práce po škole, ak nemáte ukončenú povinnú školskú dochádzku a máte povolenie pracovať. Presné požiadavky sa nachádzajú v príslušných vnútroštátnych právnych predpisoch.

Nezaostávajúte – oboznámte sa s vašimi právami

Máte právo:

- vedieť, aké nebezpečenstvá sú na vašom pracovisku, čo musíte urobiť, aby ste neboli v ohrození a ako postupovať, ak sa stane nehoda alebo nastane núdzová situácia,
- bezplatne dostávať informácie, pokyny a navštevovať školenia o otázkach BOZP, ktoré súvisia s vašou prácou,
- na bezplatné poskytovanie potrebných osobných ochranných prostriedkov,

- aktívnym kladením otázok sa zapájať do diania, informovať sa o akýchkoľvek nebezpečných praktikách či podmienkach a byť partnerom vášho zamestnávateľa v bezpečnostných otázkach.

Ak máte pochybnosti týkajúce sa bezpečnosti akýchkoľvek aspektov vašej práce a toho, čo sa od vás očakáva, máte právo i povinnosť dať vaše obavy na vedomie nadriadenému. V osobitných prípadoch máte právo odmietnuť vykonávať nebezpečnú prácu. Nemusíte sa vystavovať nebezpečenstvu len preto, že vám to nariadi vedúci alebo preto, že tak robia všetci ostatní.

Nezaostávajúte – konajte zodpovedne

Bezpečnosť nie je iba vecou vášho zamestnávateľa a práca nie je hra. Podľa zákona musíte dbať o seba a na iných a spolupracovať so zamestnávateľom vo veci bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Okrem iného musíte:

- dodržiavať bezpečnostné pravidlá a pokyny. Navštevovať školenia, vrátane tých, ktoré sa zameriavajú na používanie pomôcok a strojov, bezpečnostných zariadení alebo osobných ochranných pracovných prostriedkov (rukavice, masky a pod.),
- nadriadenému hlásiť akékoľvek zdravotné a bezpečnostné riziká.

Ako získať pomoc

- porozprávajte sa o probléme so svojim nadriadeným,
- porozprávajte sa so zástupcom zamestnancov pre BOZP alebo s odborníkmi, ak tam pôsobia,
- ak je na pracovisku lekár, zdravotník či iní zamestnanci v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci porozprávajte sa s nimi. Ak s ťažkosťami navštívite vášho lekára, informujte ho o práci, ktorú vykonávate,
- porozprávajte sa so svojimi rodičmi,
- porozprávajte sa s učiteľmi, ak navštevujete školu alebo informujte osoby zodpovedné za odborné školenia alebo za zaraďovanie zamestnancov,
- porozprávajte sa s dospelým, ktorému dôverujete,
- ak je to potrebné, kontaktujte inšpektorát práce/bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a podajte sťažnosť.

Buďte v obraze: informačné zdroje o mladých ľuďoch a bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci nájdete na adrese: <http://ew2006.osha.eu.int/>; informácie o jednotlivých nebezpečenstvách a rizikách na rôznych pracoviskách na adrese: <http://osha.eu.int>; k informačným zdrojom patria národné orgány poverené BOZP, odborové zväzy a obchodné združenia.

Ďalšie informácie

- informácie z www.ip.gov.sk
- informácie z Národného inšpektorátu práce, Masarykova 10, 041 33, Košice
- informácie z www.employment.gov.sk

Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Tel. (34) 944 79 43 60, fax (34) 944 79 43 83

E-mail: information@osha.eu.int